

ಕನ್ನಡ ಕಾಯಕ ಮಾಲೆ - ೪೭

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ
ಕನ್ನಡ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ

ಪ್ರಬಂಧಮಂಜೂಷಾ

ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಂತರ್ಜಾಲ ಸರಣಿ
ಐಚಾರಗೋಷ್ಠಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಡಿತವಾದ
ಲೇಖನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ

ಸಂಪಾದಕರು

ಡಾ. ಮಲ್ಲನಗೌಡ. ಎನ್

ಸಹ ಸಂಪಾದಕರು

ಬಿಡ್ವಾನ್ ಆರ್. ಜಗನ್ನಾಥ ಪೂಜಾರ್

ಡಾ. ತೇಜಸ್ವಿನಿ ಬದರಿ

ಕನ್ನಡ ಕಾಯಕ ವರ್ಷ

"PRABANDHAMANJUSHA"-The Collection of Articles Presented in the International Webinar Series, Editor: Dr. Mallanagowda.S., Co Editors: Vidwan R. Jagannatha Pujar and Dr. Thejasvini Bidari, Published by: Karnataka Samskrit University Chamarajpet, Bengaluru 560018.

© Karnataka Samskrit University

First Impression : 2022
Copies : 500
Pages : xxviii + 228 = 256
Used Paper : 80 GSM N.S. Maplitho
Price Rs : 180/-
ISBN No. : 978-81-950693-0-9

**ಈ ಕೃತಿಯು ಕನ್ನಡ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ
ಧನಸಹಾಯದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ.**

"ಪ್ರಬಂಧಮಂಜೂಷಾ" ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಂತರ್ಜಾಲ ಸರಣಿ ವಿಚಾರಗೋಷ್ಠಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಡಿತವಾದ ಲೇಖನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ. ಸಂಪಾದಕರು: ಡಾ. ಮಲ್ಲನಗೌಡ ಎಸ್. ಸಹ ಸಂಪಾದಕರು: ಡಾ. ವಿದ್ವಾನ್ ಆರ್ ಜಗನ್ನಾಥ ಪೂಜಾರ್ ಮತ್ತು ಡಾ. ತೇಜಸ್ವಿನಿ ಬಿದರಿ. ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ೫೬೦೦೧೮.

© ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ : ೨೦೨೨
ಪ್ರತಿಗಳು : ೫೦೦
ಪುಟಗಳು : xxviii + ೨೨೮ = ೨೫೬
ಬಳಸಿದ ಕಾಗದ : ೮೦ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಮ್.ಎನ್.ಎಸ್. ಮ್ಯಾಪ್ಲಿಥೋ
ಬೆಲೆ ರೂ : ೧೮೦/-
ಐಎಸ್‌ಬಿಎನ್ ಸಂ. : ೯೭೮-೮೧-೯೫೦೬೯೩-೦-೯
ಅಕ್ಷರ ವಿನ್ಯಾಸ : ಸಿದ್ದಿನ್ ಗೋಬಲ್ ಸಲ್ಯೂಷನ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು-೧೮.
ಮುಖಪುಟ : ವೈಟ್ ಸ್ಪೋನ್
ಮುದ್ರಣ : ಪವನ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್ ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ ಬೆಂಗಳೂರು-೧೮

(ಆ) ವಚನಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ವೇದೋಪನಿಷತ್ತುಗಳು

೫ ಡಾ. ಶರತ್ ಚಂದ್ರ ಸ್ವಾಮಿ

ಕ್ರಿ.ಶ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನವು ಕರ್ನಾಟಕದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಮೈಲಿಗಲ್ಲು ಎನಿಸಿದೆ. ಭಾರತವು ಕಂಡ ಮಹಾಮಾನವತಾವಾದಿ ಬಸವಣ್ಣನವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಂದ ಕ್ರಾಂತಿಯೊಂದು ಜರುಗಿತು. ಈ ಕ್ರಾಂತಿಯು ಜನಜೀವನದ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಪಾರ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು, ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಂದಿತು. ಇದು ಕೇವಲ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ವಲಯಗಳಿಗಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿರದೇ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ನಾಂದಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅದುವೇ ಶಿವಶರಣರು ರಚಿಸಿದ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ.

ಸರಳತೆ, ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತತೆ, ಧ್ವನಿ, ಲೋಕಾನುಭವ, ಅನುಪಮ ನಿರೂಪಣೆ, ದೇಶೀ ನುಡಿಯ ವೈಭವ ಇಂತಹ ಹತ್ತು ಹಲವು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿದೆ. ವಚನಗಳ ಮೇಲೆ ವಿವಿಧ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ, ವೇದೋಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ನಾವು ಅವುಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಾದ ವೇದೋಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯಯನವು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ವಿಷಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳ ತೌಲನಿಕಾಧ್ಯಯನವು ಎರಡೂ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಈ ಪಾರಸ್ಪರಿಕ ಸಂಬಂಧದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಂಶಗಳ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ವಿಶ್ವದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ವೇದಗಳು. ಇವು ನಮ್ಮ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಭಾರತೀಯ ಪರಂಪರೆಯ ಅತ್ಯಮೂಲ್ಯ ಸಂಪತ್ತುಗಳಾಗಿವೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಯಾವುದೇ ಧರ್ಮವಾಗಲೀ, ಇತಿಹಾಸವಾಗಲೀ, ತತ್ತ್ವವಾಗಲೀ, ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಲೀ ಅವುಗಳಿಗೆ ವೇದಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ವೇದಗಳು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಉಸಿರು ಮತ್ತು ತಳಹದಿ. ವೇದವು ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೂ ಹಿಂದಿನದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅದನ್ನು 'ಅಪೌರುಷೇಯ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ವೇದ ಎಂದರೆ 'ಜ್ಞಾನ' ಎಂದರ್ಥ. ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ

ವೇದವು ಒಂದೇ. ಅದರೂ ಅದು ವಿನಿಯೋಗದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಋಕ್, ಯಜುಸ್, ಸಾಮ ಮತ್ತು ಅಥರ್ವ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ಬಗೆ. ಸ್ತುತಿಪರವಾದುದು ಋಕ್, ಯಜ್ಞಪರವಾದುದು ಯಜುಸ್, ಕಾಲಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಮ ಮತ್ತು ಅಭ್ಯುದಯ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಅಥರ್ವ. ಈ ಒಂದೊಂದು ವೇದಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಸಂಹಿತೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಆರಣ್ಯಕ ಮತ್ತು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳೆಂದು ನಾಲ್ಕು ಉಪವಿಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ವೇದಗಳಿಗೆ ಶ್ರುತಿ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ವೇದಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಅಥವಾ ವೇದ ರಚನೆಯ ಕಾಲದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ಪಂಡಿತರ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇವೆ. ಆದರೆ, ವಿಷಯವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಅಪ್ರಸ್ತುತವಾದ ಕಾರಣ ಅದರ ಬಗೆಗೆ ಚರ್ಚೆ ಅನಗತ್ಯ. ವಚನಗಳ ರಚನೆಯ ಕಾಲವನ್ನು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಎರಡು ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಮೊದಲನೆಯದು ಬಸವಾದಿ ಶಿವಶರಣರ ಕಾಲವಾದ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨ನೇ ಶತಮಾನ ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯದು ೧೫ನೇ ಶತಮಾನದ ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರರ ಕಾಲಘಟ್ಟ. ಬಹುತೇಕ ವಚನಕಾರರು ಕೆಳವರ್ಗದಿಂದ ಬಂದವರಾದರೂ ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಅನುಭಾವದಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದವರಾಗಿದ್ದರು. ಮತ್ತೆ ಹಲವು ವಚನಕಾರರು ಅನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತ ಭಾಷೆಯಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅರಿವು ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢವಾಗಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವವು ಬಹುತೇಕ ಅವರ್ಚೀನ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಹೊರತೇನಲ್ಲ.

ಸಹಸ್ರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಅಂತರವಿದ್ದರೂ ವೇದಗಳು ಹಾಗೂ ವಚನಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಧರ್ಮ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುವಂತಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ವೇದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಏಕಕರ್ತೃಕವಲ್ಲ. ವಚನಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಒಬ್ಬರಿಂದಲೇ ರಚಿತವಾದುದಲ್ಲ. ವೇದಗಳ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ನೆಲೆಗಳಿಂದ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಇತ್ಯಾದಿ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳು ಬಂದಿರುವಂತೆ ವಚನಗಳಲ್ಲೂ ಬಂದಿವೆ. ಎರಡರಲ್ಲಿ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಏಕದೇವತೋಪಾಸನೆಯಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಎರಡರ ಅಂತಿಮ ಗುರಿಯೂ

ಆತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ. ಶರಣರು ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ನಂಬದೆ ಕೇವಲ ಸ್ವಾನುಭವವೇ ಪ್ರಮಾಣ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದವರು. ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅದು ಪ್ರಮಾಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದಕ್ಕೆ ಅನುಭವದ ಆಧಾರವಿರಬೇಕು ಎಂಬುದು ವಚನಸಾಹಿತ್ಯವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಚಿಂತನೆ. ವಚನಗಳು ಹಾಗೂ ವೇದಗಳು - ಇವೆರಡರ ಮೂಲ ಗುರಿ ಒಂದೇ. ಅದು ಮಾನವನ ಆತ್ಮಂತಿಕ ಗುರಿಸಾಧನೆ. ಈ ಪರಮ ಗುರಿಸಾಧನೆಗೆ ಇವೆರಡೂ ಸಾಧನಗಳಾಗಿವೆ.

ಯಾರು ಎಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದರೂ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಯಾವುದೇ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮತ, ಧರ್ಮ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಮೇಲೆ ವೇದದ ಪ್ರಭಾವವಿರುವುದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಂದು ವಿಚಾರವಾದಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಲವರು ಶರಣರು ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿರೋಧಿಗಳು ಅರ್ಥಾತ್ ವೇದ-ಶಾಸ್ತ್ರಾದಿಗಳ ವಿರೋಧಿಗಳು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬಿತ್ತುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಶರಣರ ವಚನಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರೆ ಈ ವಾದ ಎಷ್ಟು ಬಾಲಿಶ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ವೇದಕ್ಕೆ ಒರೆಯ ಕಟ್ಟುವೆ,

ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ನಿಗಳವನಿಕ್ಕುವೆ, ತರ್ಕದ ಬೆನ್ನ ಬಾರನೆತ್ತುವೆ,

ಆಗಮದ ಮೂಗಕೊಯ್ಯುವೆ

ಎಂಬ ಬಸವಣ್ಣನವರ ನುಡಿಗಳ ಹಿಂದಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿನ ಕರ್ಮಕಾಂಡವನ್ನು (Rituals) ಶರಣರು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಹಿಂಸಾಪ್ರಿಯರಾದ ಶರಣರಿಗೆ ಅಂದು ವೇದಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳಲ್ಲಿನ ಹಿಂಸೆಯಾಗಲಿ, ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಸಿಡಿದೆದ್ದ ಶರಣರಿಗೆ ವೇದಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಲಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಪಥ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಅವರು ಖಂಡಿಸಿದರೂ, ಅವರು ಸಂಪೂರ್ಣ ವೇದಗಳನ್ನೇ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಅವರು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಅದರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿನ ಜ್ಞಾನಕಾಂಡವನ್ನು ಅರ್ಥಾತ್ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳನ್ನು ಶರಣರು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಮೂಲ ಚೈತನ್ಯರೂಪನಾದ ಭಗವಂತ ಒಬ್ಬನೇ. ವೇದಗಳು ಹೇಳುವ "ಏಕಂ ಸದ್ವಿಪ್ರಾ ಬಹುಧಾ ವದಂತಿ" ಎಂಬುದನ್ನು ಹಾಗೂ "ಏಕೋ ಹಿ ರುದ್ರೋ ದ್ವಿತೀಯಾಯ ನ ತಸ್ಯ" ಎಂಬ

ಮಾತನ್ನು ಶರಣರು ಅಂಗೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿರದ ಕೇವಲ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಡಾಂಭಿಕತೆಯನ್ನು ಖಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ವೇದವೆಂಬುದು ಓದಿನ ಮಾತು

ಶಾಸ್ತ್ರವೆಂಬುದು ಸಂತೆಯ ಸುದ್ದಿ

ಪುರಾಣವೆಂಬುದು ಪುಂಡರ ಗೋಷ್ಠಿ

ತರ್ಕವೆಂಬುದು ತಗರ ಹೋರಟೆ

ಎಂದು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುಗಳು ಹೇಳಿರುವುದು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ. ಅಂದಿನ ದಿನಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಕಲಿತ ಕೆಲವರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡು “ಕಲ್ಲಿಯ ಹಾಕಿ ನೆಲ್ಲ ತಳಿದು ಗುಬ್ಬಿಯ ಸಿಕ್ಕಿಸುವ ಕಳ್ಳನಂತೆ, ವಾಗದೈತವ ಕಲಿತು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಮಾತಿನ ಪಸರವ ಮುಂದೆ ಇಕ್ಕಿಕೊಂಡು” ಕಲಿತ ಜನರು ಮೋಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದೂ, ಅವರದೆಲ್ಲ ಕೇವಲ ‘ಮಾತಿನ ಮರೆ’ ಎಂದೂ ನಗೆಯ ಮಾರಿತಂದೆಗಳು ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ನುಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಪಂಡಿತವರ್ಗವು ಜನರನ್ನು ಮಾತಿನ ಅದೈತದಿಂದ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಮರುಳು ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಗುಬ್ಬಿಗೆ ಬಲೆ ಹಾಕಿ ಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಕೇವಲ ಬೌದ್ಧಿಕ ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ತುಂಬಿದ, ನಡೆನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರದ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಶರಣರು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೌದ್ಧಿಕ ಡಾಂಭಿಕತೆಗಿಂತ ಶ್ರದ್ಧಾಸಮನ್ವಿತವಾದ ಶುದ್ಧ ನಡವಳಿಕೆ ಅವಶ್ಯಕ. ಶರಣರು ಇದನ್ನು ಅರಿತು ಆಚರಿಸಿ ಅದನ್ನೇ ಸರ್ವರಿಗೂ ಬೋಧಿಸಿದರು.

“ಅರಿವು, ಆಚಾರ ಮತ್ತು ಅನುಭಾವ” ಈ ಮೂರರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ಶರಣರು ತಮ್ಮ ಪರಿಭಾವನೆಗಳ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ವೇದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ಕೇವಲ ಮೂಢತೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸುವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅವರು ಖಂಡಿಸುತ್ತಾರೆಯೇ ವಿನಃ, ವೇದಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಅರಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಶರಣರು ತಾವು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡಂತಹ ದಿವ್ಯಾನುಭಾವವು ಸಾಧಕರಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ತಲುಪಲೆಂಬ ಆಶಯದಿಂದಾಗಿ, ತಮ್ಮ ವಚನಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲು ವೇದಾಗಮಪುರಾಣಾದಿಗಳಿಂದ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಚನಕಾರರು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚು ಬಲ್ಲಿದರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಅಪಾರ ವಚನಾಂಬುಧಿಯೇ ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ

ನುಡಿಯುತ್ತವೆ. ತಾವು ಹೇಳುವ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ವೇದ-ಆಗಮ-ಉಪನಿಷತ್ತು-ಪುರಾಣ-ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವಾಚೀನ ವಚನಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪರಂಪರೆಯಾಗಿಯೇ ನಡೆದುಬಂದಿದೆ. ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಉರಿಲಿಂಗ ಪೆದ್ದಿ, ಆದಯ್ಯ, ಬಾಲಸಂಗಯ್ಯ ಮೊದಲಾದವರಂತೂ ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಇದು ಬಸವೋತ್ತರಯುಗದ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು.

ಸಂಸ್ಕೃತದ ಬಳಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಚನಕಾರರಿಗೆ ಮಡಿಯೆಂಬುದಿಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಹಲವರಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಪಾಂಡಿತ್ಯ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳನ್ನು ಹೊಸ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿದವರು ಶರಣರು. (ಉದಾ: ಕಾಯ=ಕಾಯಕ; ಅನುಭಾವ) ಅಚ್ಚ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿ, ಮೂಲ ಪದಕ್ಕೆ ಇರುವ ಅರ್ಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕನ್ನಡದ ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವುದು ವಚನಕಾರರ ಮತ್ತೊಂದು ಸಾಧನೆಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸಂಸ್ಕೃತದ 'ಶೂನ್ಯ' ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇರುವ ಎಲ್ಲ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬಯಲು ಪದಕ್ಕೆ ಅವರು ತಂದಿದ್ದಾರೆ.

ವಚನಕಾರರು ದೈವಸ್ವರೂಪ, ಏಕದೇವತಾವಾದ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವಾಗ:

“ಅಣೋರಣೀಯಾನ್ ಮಹತೋ ಮಹೀಯಾನ್”

“ಏಕ ಏವ ರುದ್ರೋ ನ ದ್ವಿತೀಯಾಯ ತಸ್ಯೇ”

“ತತ್ತ್ವಮಸಿ”

“ಅತ್ಯತಿಷ್ಠದ್ವಾಂಗುಲಮ್”

ಮೊದಲಾದ ವೇದೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶರಣರು ವೇದವಿರೋಧಿಗಳಲ್ಲ. ಬೌದ್ಧರು, ಜೈನರು ಹೇಗೆ ಸಾರಾಸಗಟಾಗಿ ವೇದಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದಾರೋ ಹಾಗೆ ವಚನಕಾರರು ಅವುಗಳನ್ನು ಎಂದೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿಲ್ಲ. ಅವರ ಹಲವಾರು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಗೆ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆಯೇ ವೇದೋಪನಿಷತ್ತುಗಳು. ವಚನಕಾರರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಮತಿಗಳು, ವೇದಾಗಮಾದಿಗಳ ತತ್ವಗಳ ಮೇಲೆ ಅವರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಸಿದರು.

ಬೆಡಗಿನ ವಚನಗಳು ಮತ್ತು ವೇದೋಪನಿಷತ್ತುಗಳ ರೂಪಕಗಳು:

ಲೌಕಿಕ ಅನುಭವವೇ ಆಗಲಿ ಅಥವಾ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಅನುಭೂತಿಯೇ ಆಗಲಿ ದಟ್ಟವಾದಾಗ, ತೀವ್ರವಾದಾಗ ಅದನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಲು ಅನುಭವಿಯು ತನಗೆ ಒಗ್ಗುವ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆ ಸ್ವಾನುಭವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದಾಗಲೇ ಆತನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಅನುಭವಕ್ಕಿಂತ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಅನುಭೂತಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಹಾಗೂ ಗಹನ. ಇಂತಹ ಅನುಭೂತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವಾಗ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ವಕ್ರತೆ, ವಿರೋಧ ಉಂಟಾಗುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ವಿಧವಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸುವುದು ಕಠಿಣ. ಮಾನವನು ಬಾಹ್ಯಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಗಳೊಡನೆ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಸುತ್ತ ಇರುವ ವಸ್ತುಗಳೊಡನೆ ಆಗುವ ಅನುಭವವನ್ನು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ. ವೇದಕಾಲೀನ ಋಷಿಗಳೂ ಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಆತ್ಯಂತಿಕ ನಿಲುವನ್ನು ಭಾಷೆಯಿಂದ ವರ್ಣಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಅದನ್ನು ಪ್ರತೀಕ ಹಾಗೂ ರೂಪಕಗಳ ಮೂಲಕ ಸೆರೆಹಿಡಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವ ಲೌಕಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿಯೇ ವಿವರಿಸಿ ಎಂದಾಗ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ರಹಸ್ಯಮಯ ಸುಷುಪ್ತಿಯನ್ನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕುಸುಮಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕಂಪನ್ನಾಗಲೀ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಿಹಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಭೇದವನ್ನಾಗಲಿ, ಅವುಗಳ ಅನುಭವವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಮಾತಿನ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವುದು ಸರ್ವಥಾ ಅಸಾಧ್ಯ. ದಂಡಿಯು ಹೇಳುವಂತೆ ಕಬ್ಬು ಕ್ಷೀರ, ಬೆಲ್ಲ ಇವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಿಹಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಅಂತರವಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸರಸ್ವತಿಯೂ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಭೌತಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೇ ಮಾತಿಗೆ ಮಿತಿ ಇರುವಾಗ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅನುಭವಗಳ ವಿಷಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಲು ಮಾತು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂಬುದು ಜಿಜ್ಞಾಸಾರ್ಹ ವಿಷಯ. ಇಂತಾದರೂ ಶರಣರು ಮತ್ತು ಸಂತರು ಮಾತಿನ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ತಮ್ಮ ಅನುಭವವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅನ್ಯಥಾ ಮಾರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲ. ಪರಮಸತ್ಯವೆನಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮತತ್ವವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಉಪನಿಷತ್ಕಾರರು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ "ಅದನ್ನು ಅರಿಯಲಾರದೆ ಮನಸ್ಸಿನೊಡನೆ ಮಾತ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತದೆ." "ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಹೋಗಲಾರದು, ಮಾತು ಪ್ರವೇಶಿಸಲಾರದು"

ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಅರಿಯುವು" ಮುಂತಾದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನದ ಅನಿರ್ವಚನೀಯವಾದ ಅನುಭೂತಿಯನ್ನು ಸರಳವಾದ ಹಾಗೂ ನೇರವಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ವಿವಿಧ ಪ್ರತೀಕ, ಪ್ರತಿಮೆ, ರೂಪಕ, ಉಪಮೆ, ವಿರೋಧೋಕ್ತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಮತ್ತೊರ್ವ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಭೌತವಿಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಎಫ್. ಕಾಪ್ರ, ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅನುಭಾವಗಳ ಭಾಷೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುವ ಮಾತು, ಬೆಡಗಿನ ವಚನಗಳ ರಚನೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವವಾದುದು. ಅವನು "Both the physicist and the mystic want to communicate their knowledge and when they do so with words their statements are paradoxical and full of logical contradictions" ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರಮತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಡಗಿನ ಮಾಧ್ಯಮ ಅನಿರ್ವಚನೀಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದೆ.

ವಚನಕಾರರು ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಬೆಡಗಿನ ಶೈಲಿಯ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನರೂಪವನ್ನು ಋಗ್ವೇದಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲೇ ನೋಡಬಹುದು. ಋಗ್ವೇದದ ಕೆಲವು ಋಕ್ಕುಗಳು (ಮಂತ್ರ) ಪ್ರತೀಕವನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಬೆಡಗಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ, ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಕಠಿಣವಾಗಿದೆ. ವೈದಿಕ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡ ಯಾಸ್ಕನಂತಹ ವಿದ್ವಾಂಸನೂ ಸಹ ಅವನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಮಂತ್ರಗಳು ನಿರರ್ಥಕವೆಂದ ಕೌತ್ಸನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಖಂಡಿಸುತ್ತಾ, ನೆಟ್ಟಿರುವ ಕಂಬವನ್ನು ಕಾಣದೆ ಕುರುಡರು ಎಡವಿ ಬಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಕಂಬದ ದೋಷವಲ್ಲ. ಸರಿಯಾದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡದೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಸ್ಪಷ್ಟಾರ್ಥದ ದೋಷವನ್ನು ಆರೋಪಿಸುವುದು ಅಲ್ಪಜ್ಞನ ಅಪರಾಧ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಬೆಡಗಿನ ವಚನಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವಲ್ಲಿಯೂ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದು. ನಿಗೂಢ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ರಹಸ್ಯಪ್ರಧಾನವಾದ ಮಂತ್ರಗಳಿಗೆ ನಿರುಕ್ತಕಾರರಾದ ಯಾಸ್ಯ, ದುರ್ಗಾಚಾರ್ಯ ಮುಂತಾದವರು ಪ್ರವರ್ತಕರು ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ನಿಗೂಢ ಶೈಲಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕೆಲವು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ಜೀವಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮರ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಕಾವ್ಯಮಯ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಕೇತದ ಮೂಲಕ ನಿರೂಪಿಸಿರುವ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಮಂತ್ರವೊಂದು ಹೀಗಿದೆ:

ದ್ವಾ ಸುಪರ್ಣಾ ಸಯುಜಾ ಸಖಾಯಾ ಸಮಾನಂ ವೃಕ್ಷಂ ಪರಿಷಸ್ವಜಾತೇ |
ತಯೋರನ್ಯಃ ವಿಪ್ಲವಂ ಸ್ವಾದ್ವತ್ಯನಶ್ನನ್ ಅನ್ಯೋ ಅಭಿಚಾಕಶೀತಿ ||

ಸುಂದರ ರೆಕ್ಕೆಗಳುಳ್ಳ, ಸದಾ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಇರುವ, ಸಮಾನವಾದ ಎರಡು ಪಕ್ಷಿಗಳು ಒಂದೇ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿವೆ. ಒಂದು ಪಕ್ಷಿಯು ಆ ವೃಕ್ಷದಿಂದ ಸ್ವಾದಿಷ್ಟ ಫಲವನ್ನು ಸವಿಯುತ್ತಿದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಕೇವಲ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದು ಎರಡು ಪಕ್ಷಿಗಳ ಸ್ವಾಭಾವವೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿದೆಯಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಬಾಹ್ಯಾರ್ಥ. ಒಳ ಆಶಯ ಎಲ್ಲ ವೇದಾಂತಗಳು ವರ್ಣಿಸಿರುವಂತೆ, ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿ ಸ್ವಭಾವದ ಜೀವ ಹಾಗೂ ಬ್ರಹ್ಮಗಳು, ಸಂಸಾರವೆಂಬ ವೃಕ್ಷವನ್ನೇರಿವೆ. ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಮಾನ ನಶ್ವರ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಜೀವಾತ್ಮನು ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಸಂಸಾರದ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪ ರೂಪವಾದ, ಸುಖ-ದುಃಖವೆನಿಸಿದ ಫಲಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪರಮೇಶ್ವರನು ಕೇವಲ ಸಾಕ್ಷಿಪುರುಷನಾಗಿ ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಒಂದು ಸುಂದರವಾದ ರೂಪಕ.

ಬೆಡಗಿನ ಸ್ವರೂಪದಂತೆಯೇ ಇರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರ ಹೀಗಿದೆ:

ಚತ್ವಾರಿ ಶೃಂಗಾ ತ್ರಯೋ ಅಸ್ಯ ಪಾದಾ ದ್ವೇ ಶೀರ್ಷೇ ಸಪ್ತ ಹಸ್ತಾಸೋ ಅಸ್ಯ |
ತ್ರಿಧಾ ಬದ್ಧೋ ವೃಷಭೋ ರೋರವೀತಿ ಮಹೋ ದೇವೋ ಮರ್ತ್ಯಾಃ ಆವಿವೇಶ ||

ಈ ಮಂತ್ರದ ನಿಜವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಏನಿರಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗೆ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಾನಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಎಡೆಮಾಡಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ವೃಷಭದ ವರ್ಣನೆ ಇದೆ. ಆ ವೃಷಭದ ಸ್ವರೂಪ ಹೀಗಿದೆ - ಅದು ನಾಲ್ಕು ಕೊಂಬುಗಳು, ಮೂರು ಕಾಲುಗಳು, ಎರಡು ತಲೆಗಳು, ಏಳು ಕೈ, ಮೂರು ರೀತಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟು ಗುಟುರು ಹಾಕುತ್ತಿದೆ. ವಿಚಿತ್ರವಾದ ವೃಷಭದ ಈ ವರ್ಣನೆಯ ಮೇಲೋಟಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಗರ್ಭಿತವಾದ ಅಸಂಬಂಧ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಸಾಯಣನು ಈ ಮಂತ್ರದ ಅರ್ಥವು ಅನೇಕ ರೀತಿಯಾಗಿ ಇರಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಋಷಿಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಾವ ಇದ್ದಿರಬಹುದು ಎಂಬುದು ಕೇವಲ ಊಹ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಯಜ್ಞ ಪರವಾಗಿ, ಸೂರ್ಯನ ಪರವಾಗಿ, ಶಾಭಿಷಿಠಿ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮನ ಪರವಾಗಿ, ಈಶ್ವರ ಪರವಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸಿರುವುದನ್ನು ಋಗ್ವೇದಭಾಷ್ಯದ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ವಾಣಿಯ ನಿಗೂಢ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಮನೀಷಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಯು

ಮಾತ್ರ ಅರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ವೇದದ ಮಾತು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಣಾರ್ಹ. ಪರಾ, ಪಶ್ಯಂತೀ, ಮಧ್ಯಮಾ, ವೈಖರೀ ಎಂಬ ಚತುರ್ವಿಧ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ವೈಖರೀ ಶಬ್ದವು ಮಾತ್ರ ಲೌಕಿಕರಿಗೆ ಗಮ್ಯ. ಉಳಿದವು ಯೋಗಿಗಮ್ಯ.

ತೈತ್ತಿರೀಯ ಆರಣ್ಯಕದ ಒಂದು ಮಂತ್ರಾರ್ಥ ಹೀಗಿದೆ:

“ಕುರುಡನು ಮಣಿ ಹುಡುಕಿದ, ಅವುಗಳನ್ನು ಬೆರಳಿಲ್ಲದವನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು, ಕತ್ತು ಇಲ್ಲದವನು ಅದನ್ನು ಧರಿಸಿದನು, ನಾಲಿಗೆ ಇಲ್ಲದವನು ಅದನ್ನು ಹೊಗಳಿದನು”.

ಇದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾದ ಅಲ್ಲಮರ ಒಂದು ವಚನ ಹೀಗಿದೆ:

ಮಣ್ಣಿಲ್ಲದ ಹಾಳ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಿಲ್ಲದಾತ ಮಣಿಯ ಕಂಡ
ಕೈಯಿಲ್ಲದಾತ ಹವಣಿಸಿದ, ಕೊರಳಿಲ್ಲದಾತ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ
ಅಂಗವಿಲ್ಲದ ಸಿಂಗಾರಕ್ಕೆ ಭಂಗವುಂಟೇ ಗುಹೇಶ್ವರ.

ಇಲ್ಲಿ ವಚನಗಳು ಮತ್ತು ವೇದಗಳು ಪ್ರತೀಕಗಳನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಸಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರತೀಕಗಳೇ. ಅವೆಲ್ಲಾ ವಸ್ತುವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಸಂಕೇತ ಮಾತ್ರ. ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದಾರ್ಶನಿಕನಾದ ವೈಟ್ ಹೆಡ್‌ನು ಸಂಕೇತದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ “The world is a symbol and its meaning is constituted by the ideas and emotions, which it rises in the mind of the hearer.” ಪ್ರತೀಕದ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ಮಾನವನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಅದು ಮಾನವನ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಉಪನಿಷತ್ತು ಮತ್ತು ವಚನಸಾಹಿತ್ಯ:

ಉಪನಿಷತ್ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಜ್ರಸೂಚಿ ಉಪನಿಷತ್ ಎಂಬ ಅರ್ವಾಚೀನ ಉಪನಿಷತ್ತು ಒಂದಿದೆ. ‘ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಿತಿ’ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಅವರ ವಜ್ರಸೂಚಿ ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಇದರ ಬಗೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ಸುಮಾರು ೧೧೬೦ರಲ್ಲಿದ್ದ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಎಂಬ ವಚನಕಾರನ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಏಕೈಕ ವಚನವು ಈ ವಜ್ರಸೂಚಿ ಉಪನಿಷತ್ತನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಧರಿಸಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಅವನ ಈ ಪೂರ್ಣ ವಚನವು ವಜ್ರಸೂಚಿ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಅನುವಾದದಂತಿದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ವೇದಮಂತ್ರಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅನುವಾದವೇ ಆಗಿರುವ ಕೆಲವು ವಚನಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು.

ಶ್ರುತಿಗಮ್ಯ ದ್ವಾದಶಾಂತ್ಯನಪ್ರತಿಮತತ್ವನಪ್ರತಿಮ ಮಹಿಮಂಗೆ ಪ್ರತಿಯುಂಟು. ಸೋಮಃ ಪವತೇ ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯನರಿದು ಶಿವಮೇಕೋ ದೇವ ರುದ್ರ ನ ದ್ವಿತೀಯನೆಂದ ನಂಬುವುದು ಕಾಣಿರಣ್ಣಾ. ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವನಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಎತ್ತಿದೆ ಬಿರುಕು ಜಗವೆಲ್ಲರಿಯಲು.

ವೇದ ಸ್ವಯಂಭುವೆಂಬ ವಾದಿ [ನೀ] ಕೇಳಲವೋ; 'ಏಕೋ [ದೇವ] ರುದ್ರಾ ದ್ವಿತೀಯನೆಂದು ಕಾಣಿರಣ್ಣಾ' ಓಂ ದ್ಯಾವಾ ಭೂಮೀ ಜನಯನ್ ದೇವ ಏಕ ಏವ ರುದ್ರೋ ನ ದ್ವಿತೀಯಾ ತಸ್ತು ಎಂದು ನಂಬುವುದು ಕಾಣಿರಣ್ಣಾ. 'ಚಕಿತಮಭಿದತ್ಯು ಎಂದು ಶ್ರುತಿ ಸಾರುತ್ತೈದಾವೆ. ಜಗದ ಕರ್ತ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವನೊಬ್ಬನೆ ಕಾಣಿರಣ್ಣಾ.

ಇಬ್ಬರು ಮೂವರು ದೇವರೆಂದು ಉಬ್ಬಿ ಮಾತನಾಡಬೇಡ, ದೇವನೊಬ್ಬನೆ ಕಾಣಿರೊ. ಇಬ್ಬರೆಂಬುದು ಹುಸಿ ನೋಡಾ! ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವನೊಬ್ಬನೆ ಅಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರಿಲ್ಲವೆಂದಿತ್ತು ವೇದವು.

ಇಬ್ಬರು ಮೂವರು ದೇವರೆಂದು ತಬ್ಬಿಬ್ಬುಗೊಂಡು ನುಡಿಯಬೇಡ, ಒಬ್ಬನೆ ದೇವ ಕಾಣಿರಣ್ಣ. ಶಿವ ಏಕೋ ದೇವನೆಂದು ಸಾರುತ್ತಿವೆ ಶ್ರುತಿಪುರಾಣಗಳು. ಇದ ಕಾರಣ ಶಿವನಲ್ಲದೆ ದೈವವಿಲ್ಲವೆಂದರಿದ ಮಾಹೇಶ್ವರನ ಹೃದಯವಾಸವಾಗಿಪ್ಪ ನಷ ನಿಜಗುರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನು.

ಶಿವನೇ ಜಗತ್ರಯಕ್ಕೊಡೆಯನೆಂದುದು ವೇದ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಿತಿಯ ಕಾರಣವೆಂದುದು ವೇದ ಈಶ್ವರಸ್ವರ್ವಜಗತ್ಪ್ರಭುಃ ಪ್ರೇರಕೋ ವಿಶ್ವಭುಕ್ ಎಂದುದು ಶ್ರುತಿ, ಇದು ಕಾರಣ ಕೂಡಲಸಂಗಮಲೊಬ್ಬನೇ ದೇವನು.

ನಾಲಗೆ ಶಿವನ ಹೊಗಳುವುದೇ ವಿಧಿಯೆಂದು ಹೇಳಿತು ವೇದ. ಮತ್ತೆಯೂ ಶಿವನ ಸ್ತುತಿಸುವುದೇ ವಿಧಿಯೆಂದು ಹೇಳಿತು ವೇದ. ಮತ್ತೆಯೂ ಶಿವನನೇ ಸ್ತುತಿಸುವುದೇ ವಿಧಿಯೆಂದು ಹೇಳಿತು ವೇದ, ಅನ್ಯದೈವವ ಹೊಗಳಬಾರದೆಂದುದು ಋಗ್ವೇದ, ಸ್ತುತಿ ಶ್ರುತಂ ಗರ್ತಾಸದಂ ಯುವಾನಂ ಮೃಗಂ ನನಭಿ | ಮುಸಹರ್ತು ಮೃಗಂ ಮೃಡಾಯ ಚರಿತ್ರೇ ರುದ್ರಸ್ತವನೋ ಅನ್ಯಂತೇ ಅಸ್ಮಿನ್ನಿಪಂತು ಸೇನಾ ಎಂದುದು ಶ್ರುತಿ ಬಸವಪ್ರಿಯ ಕೂಡಲಚೆನ್ನಸಂಗಮದೇವಾ.

ವೇದೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಛಾಯೆಯಿರುವ ವಚನಗಳು:

ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟಿ

ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಏನಿತ್ತು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಒಂದೆಡೆ ಈ ರೀತಿ ಉತ್ತರಿಸಿದೆ.
ಯದಾ ತಮಸ್ತನ್ನ ದಿವಾ ನ ರಾತ್ರಿಃ ನ ಸನ್ನಚಾಸತ್ ಶಿವ ಏವ ಕೇವಲಃ

(ಶ್ಲೋಕಾಶ್ವತರೋಪನಿಷತ್ ೪-೧೮)

(ಕತ್ತಲೆ ಇಲ್ಲದಂದು, ಹಗಲಿಲ್ಲದಂದು, ರಾತ್ರಿಯಿಲ್ಲದಂದು, ಸತ್ ಇಲ್ಲದಂದು, ಅಸತ್ ಇಲ್ಲದಂದು ಶಿವನೊಬ್ಬನೇ ಕೇವಲನಾಗಿದ್ದ.).

ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುಗಳ ಕೆಳಗಿನ ವಚನ ಮೇಲಿನ ಭಾವವನ್ನೇ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಸುತ್ತದೆ.

ಆದಿ ಅನಾದಿ ಇಲ್ಲದಂದು, ಹಮ್ಮು ಬಿಮ್ಮುಗಳಿಲ್ಲದಂದು

ಸುರಾಳ ನಿರಾಳವಿಲ್ಲದಂದು ಶೂನ್ಯ ನಿಶೂನ್ಯವಿಲ್ಲದಂದು

ಸಚರಾಚರವೆಲ್ಲ ರಚನೆ ಬಾರದಂದು

ಗುಹೇಶ್ವರನೊಬ್ಬನೇ ಇದ್ದೆಯೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲದಂತೆ.

'ಇಲ್ಲದಂತೆ ಇದ್ದ' ಎಂಬ ಮಾತು ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾದುದು. ಇದ್ದು ಇಲ್ಲದಂತಿರುವ ಈ ಸ್ಥಿತಿ ಧ್ಯಾನೈಕಗಮ್ಯ. ಶರಣರ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಶೂನ್ಯ'. ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯ ಅರಿವಿನ ಔನ್ನತ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿ. ಇಂದಿನ ಭೌತಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಮತಭೇದವಿರುವಂತೆ ಉಪನಿಷತ್ಕಾರರ ಆರಂಭಿಕ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲೂ ಮತಭೇದವಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಅಂತಿಮ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವೇ ಸರ್ವಕ್ಕೂ ಮೂಲ ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ ಎಂಬುದು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಮತ.

ಉಪನಿಷತ್ತೊಂದು ಆತ್ಮನಿಂದ ಪಂಚಭೂತಗಳು ಹೇಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದವು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸಿದೆ.

ತಸ್ಮಾದ್ವಾ ಏತಸ್ಮಾದಾತ್ಮನ ಆಕಾಶಾದ್ವಾಯುಃ ವಾಯೋರಗ್ನಿಃ,

ಅಗ್ನೇರಾಪಃ ಅಧ್ವಃ ಪೃಥಿವೀ, ಪ್ರಥಿವ್ಯಾ ಓಷಧಯಃ.....

(ಶ್ಲೋಕಾಶ್ವತರೋಪನಿಷತ್, ೩-೧)

ಇದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾದ ಇಬ್ಬರು ಶರಣರ ವಚನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು;

ಅತೀತನ ಮಗನು ಆಕಾಶ, ಆಕಾಶನ ಮಗನು ವಾಯು,

ವಾಯುವಿನ ಮಗನು ಅಗ್ನಿ, ಅಗ್ನಿಯ ಮಗ ಅಪ್ಪು,

ಅಪ್ಪುವಿನ ಮಗ ಪೃಥ್ವಿ, ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಕಲ ಜೀವರೆಲ್ಲರೂ
ಉದ್ಭವ ಗುಹೇಶ್ವರ.

ಶರಣ ಚಂದಿಮರಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಹೀಗೇ ಇದೆ:

ಆತ್ಮನಿಂದಾದುದು ಆಕಾಶ, ಆಕಾಶದಿಂದಾದುದು ವಾಯು,
ವಾಯುವಿನಿಂದಾದುದು ಅग्ನಿ, ಅಗ್ನಿಯಿಂದಾದುದು ಅಪ್ಪು,

ಅಪ್ಪುವಿನಿಂದಾದುದು ಪೃಥ್ವಿ, ಪೃಥ್ವಿಯಿಂದಾದುದು ಸಕಲ ಜೀವರಲ್ಲ
ಇವೆಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ನೆನಹುಮಾತ್ರದಿಂದಾದುವು ಸಿಮ್ಮುಲಿಗೆಯ ಚನ್ನರಾಮಾ.

ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ:

ಮಾನವನ ನಿಜವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಇರುವುದು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ
ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲೇ ಎಂಬ ಉಪನಿಷತ್ ಸಂದೇಶಕ್ಕೂ, ವಚನಕಾರರ ಸಂದೇಶಕ್ಕೂ
ಯಾವ ಭಿನ್ನತೆಯೂ ತೋರದು. ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕವು 'ಆತ್ಮಾವಾರೇ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯೇ
ಶ್ರೋತವ್ಯೋ ಮಂತವ್ಯೋ ನಿಧಿಧ್ಯಾಸಿತವ್ಯಃ' - 'ಆತ್ಮನನ್ನು ದರ್ಶಿಸಬೇಕು, ಕೇಳಬೇಕು
ಮನನ ಮಾಡಬೇಕು, ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು' ಎನ್ನುತ್ತದೆ.

ವಚನಕಾರರೂ - 'ಎಲ್ಲವನರಿದು ಫಲವೇನಯ್ಯಾ ತನ್ನ ತಾನರಿಯಬೇಕಲ್ಲದೆ
ಎಂದು ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿಯವರೂ, 'ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನೀನು ತಿಳಿದು ನೋಡು, ಜಗವು
ನಿನ್ನೊಳಗೆ' ಎಂದು ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನವರೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಋಷಿಗಳೂ, ವಚನಕಾರರಾದ ಶರಣರೂ ತಮ್ಮ ಯೋಗಿಕ
ಸಾಧನೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಆತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಜ್ಯೋತಿರೂಪವೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.
ಕತ್ತಲೆಯು ಅಜ್ಞಾನದ ಸಂಕೇತ, ಬೆಳಕು ಜ್ಞಾನದ ಸಂಕೇತ. ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಸಾಧಕರು
ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಜ್ಯೋತಿರೂಪದಲ್ಲಿ ದರ್ಶಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಯೋಗ ಗ್ರಂಥಗಳು
ವರ್ಣಿಸುತ್ತವೆ.

ಯದಾತ್ಮ ತತ್ವೇನ ತು ಬ್ರಹ್ಮತತ್ವಂ ದೀಪೋಪಮೇನೇಹ ಯುಕ್ತಂ ಪ್ರಪಶ್ಯೇತ್ |

ಅಜಂ ಧ್ರುವಂ ಸರ್ವತತ್ತ್ವೈಃ ವಿಶುದ್ಧಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ದೇಹಂ ಮುಚ್ಯತೇ ಸರ್ವಪಾಶೈಃ ||

ಸಂಯಮದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧಕನು ಈ ದೇಹದಲ್ಲೇ ಬೆಳಕಿನಂತೆ
ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಆತ್ಮ ಸತ್ಯದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಸತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಾಗ
ಅಜಾತವೂ ಶಾಶ್ವತವೂ ಧ್ರುವವೂ ಆದ ದಿವ್ಯತೆಯನ್ನು ಅರಿಯುವ ಮೂಲಕ
ಪಾಪಗಳಿಂದ ವಿಮೋಚನೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಮುಂಡಕೋಪನಿಷತ್ತು ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ-

ಅಂತಃಶರೀರೇ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯೋ ಹಿ ಶುಭ್ರೋ ಯಂ ಪಶ್ಯಂತಿ ಯತಯಃ

ಕ್ಷೀಣದೋಷಾಃ | (೩-೧-೫)

ಶರಣರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅನುಭವವೂ ಇದೇ ಆಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಯೋಗದ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರರ ವಚನಗಳಿಂದ ಅರಿಯಬಹುದು.

ಎಲೆ ಮನವೇ, ನೀ ನಿನ್ನ ನಿಜವ ತಿಳಿವಡೆ

ಆ ನಿನ್ನ ನಿಜವನು ಹೇಳುವನು ಕೇಳು

ಅದು ಕೇವಲ ಜ್ಯೋತಿ, ಅದು ವರ್ಣಾತೀತ

ನೀನದನರಸುವಾಗ ನಿನಗಾವಲ್ಲಿ, ನಿಶ್ಚಯ ತೋರಿತ್ತು

ಅದೀಗ ನಿನ್ನ ಪರಿಪೂರ್ಣತ್ವದ ನೆಲೆ.

ಅವರೇ ಮುಂದುವರಿದು, ಅದರ ಸ್ವರೂಪವು ಶತಕೋಟಿ ಸೂರ್ಯರ ತೇಜಸ್ಸಿಗೆ ಸಮವಾದುದು, ಅದು ಉಪಮಾತೀತ, ಮಿಂಚಿನ ಬಳ್ಳಿಗಳ ಮೊತ್ತದಂತೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಪರಮಾತ್ಮ

ಪರಮಾತ್ಮನ ವ್ಯಾಪಕತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ವಾಣಿಗೂ, ಸ್ವಾನುಭಾವದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಶರಣರ ವಾಣಿಗೂ ತಾದಾತ್ಮ್ಯವಿದೆ.

ವಿಶ್ವತಶ್ಚಕ್ಷುರುತ ವಿಶ್ವತೋ ಮುಖೋ ವಿಶ್ವತೋ ಬಾಹುರುತ ವಿಶ್ವತಸ್ಪಾತ್ |

ಸ ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ಧಮತಿ ಸಂಪತತ್ಯೈರ್ಧ್ಯಾವಾ ಭೂಮೀ ಜನಯನ್ ದೇವ ಏಕಃ ||

(ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರೋಪನಿಷತ್ ೩-೩)

ಇದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿರುವ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನ ಇಂತಿದೆ:

ಎತ್ತೆತ್ತ ನೋಡಿದಡತ್ತ ನೀನೇ ದೇವಾ

ಸಕಲ ವಿಸ್ತಾರದ ರೂಹು ನೀನೇ ದೇವಾ

ವಿಶ್ವತೋ ಚಕ್ಷು ನೀನೇ ದೇವಾ ವಿಶ್ವತೋ ಮುಖ ನೀನೇ ದೇವಾ

ವಿಶ್ವತೋ ಬಾಹು ನೀನೇ ದೇವಾ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ.

ವಿಶ್ವಾತ್ಮತತ್ವವು ಜೀವಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಅಡಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ಉಪನಿಷತ್ತು ಈ ರೀತಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ:

ತಿಲೇಷು ತೈಲಂ ದಧಿನೀವ ಸರ್ಪಿಃ ಆಪಃಸ್ತ್ರೋತಸ್ಸರಣೇಷು ಚಾಗ್ನಿಃ |
ಏವಮಾತ್ಮಾತ್ಮನಿ ಗೃಹ್ಯತೇಽಸೌ ಸತ್ಯೇನೈನಂ ತಪಸಾ ಯೋಽನುಪಶ್ಯತಿ||

(ಶ್ಲೋಕಶ್ಲೋಕರೋಪನಿಷತ್, ೧-೧೩)

ಎಳಿನಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆಯೂ, ಮೊಸರಿನಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪವೂ, ಕಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯೂ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಅಡಗಿರುವಂತೆ ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮ ತತ್ತ್ವವು ಅಡಗಿದೆ. ಸಹಾಗೂ ತಪಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ನಿಜಕ್ಕೂ ಅದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇದೇ ಆಶಯವು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯವರ ವಚನ ಇಂತಿದೆ:

ನೆಲದ ಮರೆಯ ನಿಧಾನದಂತೆ ಫಲದ ಮರೆಯ ರುಚಿಯಂತೆ
ಶಿಲದ ಮರೆಯ ಹೇಮದಂತೆ ತಿಲದ ಮರೆಯ ತೈಲದಂತೆ
ಭಾವದ ಮರೆಯ ಬ್ರಹ್ಮವಾಗಿಪ್ಪ
ಚನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ನಿಲುವನಾರೂ ಅರಿಯಬಾರದು.

ಕರ್ಮಕಾಂಡ ನಿಷೇಧ

ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಹಾಗೂ ವಚನಕಾರರು ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಖಂಡಿಸುತ್ತವೆ. ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಅವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿರೋಧವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಳೆದಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಜ್ಞಾನ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. 'ಆತ್ಮನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವವನು ದೇವತೆಗಳ ಪಶು' ಎಂದು ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕವು ಹೇಳುತ್ತದೆ (೧-೪-೧೦). ಮುಂಡಕೋಪನಿಷತ್ತು ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಕಟುವಾದ ಮಾತಿನಿಂದ ಟೀಕಿಸುತ್ತದೆ. ಯಜ್ಞವನ್ನು ತೂತಿಯಾದ ದೋಣಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಅದನ್ನಾಶ್ರಯಿಸುವವರು ದಡವನ್ನು ತಲುಪುವುದಿಲ್ಲ; ಅದನ್ನೇ ಶ್ರೇಯಸ್ಸೆಂದು ನಂಬುವವರು ಮುಪ್ಪು ಸಾವುಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾದ ಮೂಢರು ಎಂದೇ ವರ್ಣಿಸಿದೆ (೧-೨-೨). ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಬಲಿಕೊಡುವ ಹಿಂಸಾರೂಪವಾದ ಕರ್ಮವನ್ನು ಕಂಡು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಕಟುವಾಗಿ ಟೀಕಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಹರಣ ಮಾಡಲು ಉಪದೇಶಿಸುವ ಯಾವುದೇ ವೇದಭಾಗವನ್ನೂ ಅವರು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನಾಚರಿಸುವುದೇ ಧರ್ಮ 'ಯಾಗಾದಿರೇವ ಧರ್ಮಃ' ಎಂದು ಮೀಮಾಂಸಾಮತವು ಹೇಳಿದರೆ, 'ದಯವೇ ಧರ್ಮ'ವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ ಶರಣರು.

ಮೋಕ್ಷ

ಈ ಮಾನವಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕು. ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಮೋಕ್ಷ ಸಂಪಾದಿಸುವುದು ಬದುಕಿನ ಗುರಿಯಾಗಬಾರದು. ಮಾನವನಾಗಿ ಜನಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ 'ಅದನ್ನು' ಕರುಣಿಸಿರುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಎಂದು ಉಪನಿಷತ್ತೊಂದು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ,

ಇಹ ಚೇದವೇದೀದಥ ಸತ್ಯಮಸ್ತಿ ನೋ ಚೇದಿಹಾವೇದೀತ್ ಮಹತೀ ವಿನಷ್ಟಿಃ

(ಕತೋಪನಿಷತ್)

ಶರಣರೂ ಸಹ ಸತ್ತಮೇಲೆ ಪಡೆಯುವ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನಾಗಲಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನಾಗಲಿ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಹದಲ್ಲಿಯೇ ಬದುಕು ಹಸನಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ಜನ್ಮವೇ ಆತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಗುರಿಯಾಗಿರಬೇಕು.

ಸತ್ತ ಬಳಿಕ ಮುಕ್ತಿಯ ಪಡೆದಹೆನೆಂದು

ಪೂಜಿಸ ಹೋದರೆ ಆ ದೇವರೇನ ಕೊಡುವರೋ?

ಸಾಯದೆ, ನೋಯದೆ, ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ಸಂದು

ಭೇದವಿಲ್ಲದಿಷ್ಟ, ಗುಹೇಶ್ವರ, ನಿಮ್ಮ ಶರಣ.

ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವು ನೆಲೆಸಿರುವ ಈ ದೇಹವು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವವಾದುದು - ಇದನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಈ ದೇಹವು ಬ್ರಹ್ಮಪುರಿ, ಬ್ರಹ್ಮನು ವಾಸಿಸುವ ಪಟ್ಟಣ (ಛಾಂ., ೮-೧).

ಯಚ್ಚಕ್ಷುಷಾ ನ ಪಶ್ಯತಿ ಯೇನ ಚಕ್ಷೂಂಷಿ ಪಶ್ಯತಿ |

ತದೇವ ಬ್ರಹ್ಮ ತ್ವಂ ವಿದ್ಧಿ ನೇದಂ ಯದಿದಮುಪಾಸತೇ ||

ಯಚ್ಚೋತ್ರೇಣ ನ ಶೃಣೋತಿ ಯೇನ ಶೋತ್ರಮಿದಂ ಶ್ರುತಮ್ |

ತದೇವ ಬ್ರಹ್ಮ ತ್ವಂ ವಿದ್ಧಿ ನೇದಂ ಯದಿದಮುಪಾಸತೇ ||

ಯತ್ಪ್ರಾಣೇನ ನ ಪ್ರಾಣಿತಿ ಯೇನ ಪ್ರಾಣಃ ಪ್ರಣೇಯತೇ ||

ತದೇವ ಬ್ರಹ್ಮ ತ್ವಂ ವಿದ್ಧಿ ನೇದಂ ಯದಿದಮುಪಾಸತೇ ||

ಇದನ್ನೇ ವಚನಕಾರರ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೇ -

ಕಣ್ಣೊಳಗೆ ಕಣ್ಣಿದ್ದು ಕಾಣಲೇಕರಿಯರಯ್ಯಾ?

ಕಿವಿಯೊಳಗೆ ಕಿವಿಯಿದ್ದು ಕೇಳಲೇಕರಿಯರಯ್ಯಾ?

ಘ್ರಾಣದೊಳಗೆ ಘ್ರಾಣವಿದ್ದು ವಾಸಿಸಲೇಕರಿಯರಯ್ಯಾ?
 ಜಿಹ್ವೆಯೊಳಗೆ ಜಿಹ್ವೆಯಿದ್ದು ರುಚಿಸಲೇಕರಿಯರಯ್ಯಾ?
 ಸ್ಪರ್ಶನದೊಳಗೆ ಸ್ಪರ್ಶನವಿದ್ದು ಮುಟ್ಟಲೇಕರಿಯರಯ್ಯಾ?
 ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ ನೀನಿಕ್ಕಿದ ಅಣಕದ ಭೇದವ ಭೇದಿಸಬಾರದಯ್ಯಾ.

ಏಕದೇವೋಪಾಸನೆ

“ಏಕಂ ಸತ್ ವಿಪ್ರಾ ಬಹುಧಾ ವದಂತಿ”

ಋಗ್ವೇದದ ಈ ಸೂಕ್ತಿಯ ಪ್ರಭಾವವಿರುವಂತೆ ತೋರುವ ಬಸವಣ್ಣನ
 ವಚನವೊಂದು ಹೀಗಿದೆ:

ದೇವನೊಬ್ಬ, ನಾಮ ಹಲವು,
 ಪರಮ ಪತಿವ್ರತೆಗೆ ಗಂಡನೊಬ್ಬ,
 ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೇರಿದಡೆ ಕಿವಿ ಮೂಗ ಕೊಯ್ವನು
 ಹಲವು ದೈವದ ಎಂಜಲ ತಿಂಬವರನೇನೆಂಬೆ
 ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ.

ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮ

ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರ ಎಂದು ವಿಭಾಗಿಸಿ
 ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮವು ಉಪನಿಷತ್ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲೇ ಇದ್ದಿತು ಎಂಬುದು
 ಪುರುಷಸೂಕ್ತವು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕದಲ್ಲಿ ವರ್ಣ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ರೀತಿ
 ವಿವರಣೆಯನ್ನಿತ್ತು ದೇವತೆಗಳಲ್ಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರ ಎಂಬ ವಿಭಾಗವನ್ನು
 ಕಾಣಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಶರಣರು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ತಾತ್ಪರ್ಯ
 ವಲಯದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಷಯಕವಾದ ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳು ಕೇವಲ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು
 ಮಾತ್ರ ವೈಶ್ಯ ಹಾಗೂ ಶೂದ್ರರು ಅಲ್ಲಿನ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೂ ಭಾಗವಹಿಸಿಲ್ಲದಿರುವುದು
 ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ವಿಷಯ. ಮಾನವರೆಲ್ಲರೂ 'ಅಮೃತಪುತ್ರ'ರೆಂದು ಉಪನಿಷತ್ತೊಂದು
 ಸಾರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನರಿಯಬೇಕು ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತದೆ.
 ಇಂತಾದರೂ ಆಚಾರ್ಯತ್ರಯರು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ (ಆತ್ಮ) ಮೂರು ವರ್ಣದವರೂ
 ಅರ್ಹರು, ಶೂದ್ರಾದಿಗಳು ಅರ್ಹರಲ್ಲ ಎಂದು ಬಾದರಾಯಣರ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದ
 ಅಪಶೂದ್ರಾಧಿಕರಣದ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಉಪನಿಷತ್ಕಾಲದ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ವರ್ಣ, ವರ್ಗ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಸಹಸ್ರಾರು ವರುಷಗಳ ತರುವಾಯ ನಿಜವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಂದವರೆಂದರೆ ಶರಣರು. ಮಧ್ಯಂತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವತ್ತಿಗಳ ಉಪದೇಶದಿಂದ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದ್ದ ಕಂದಕವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದವರು ಶರಣರು. ಬಸವಾದಿ ಶಿವಶರಣರು ಮಾನವರನ್ನು ಆನುವಂಶಿಕವಾಗಿ ಮೇಲು ಕೀಳೆಂದು ವಿಭಾಗಿಸದೆ, ಭಕ್ತಿ ಇರುವವರೆಲ್ಲರೂ ಕುಲಜರೆಂದು ಸಾರಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನಿಗೂ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವ, ಆತ್ಮಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕು ಆಜನ್ಮಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು ಎನ್ನುವುದಲ್ಲದೆ, ಹಿಂದಣ ವ್ಯಾಸ, ಅಗಸ್ತ್ಯ, ಕಬ್ಬಿಲ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ, ಕಶ್ಯಪ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮುಂತಾದ ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಕುಲದಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠರಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶರಣರು ಸರ್ವರಿಗೂ ಸಮಾನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೊಡಲೋಸುಗ, ಇಷ್ಟಲಿಂಗೋಪಾಸನೆಯನ್ನು ಸಾಧನಮೌಲ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡರು, ಅದನ್ನೇ ಆತ್ಯಂತಿಕ ಗುರಿ ಎಂದೂ ಸಾರಿದರು. ಹೀಗೆ ವೈದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುವ ನೈತಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಶರಣರ ವಚನಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಶರಣರು ಎಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿರೋಧಿಗಳಲ್ಲ, ಗಂಗಾನದಿಯು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಪವಿತ್ರವೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಕಲ್ಮಶಗಳಿಂದ ಕಲುಷಿತವಾದಂತೆ, ಪವಿತ್ರವೆನಿಸಿದ, ವೈದಿಕ ವಾಚ್ಛಯವು ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳ ದುರುಪಯೋಗದಿಂದ, ಅನಗತ್ಯ ಹಾಗೂ ಅರ್ಥಹೀನವಾದ ಕರ್ಮಕಾಂಡಗಳಿಂದ ಕಲುಷಿತವಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಜ್ಞಾನಕಾಂಡದ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಶರಣರು ಎಂದಿಗೂ ಆದರ ಭಾವದಿಂದಲೇ ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಇಂದಿನ ದಿನಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಬಸವಾದಿ ಶಿವಶರಣರು ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿರೋಧಿಗಳು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಕೆಲವರು ಬಿತ್ತುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಶರಣರು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಮೂಲಕ ವೇದ, ಪುರಾಣ, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಎಂಬುದು ಆ ಸ್ವಯಂ ಘೋಷಿತ ವೈಚಾರಿಕರ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ. ಇದೊಂದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಿಥ್ಯಾಕಲ್ಪನೆ. ಶರಣರು ಸಂಸ್ಕೃತದ ವಿರೋಧಿಗಳೂ ಅಲ್ಲ, ವೇದೋಪನಿಷತ್ತುಗಳನ್ನು ಅವರು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಂತಹ ಉನ್ನತ ಜ್ಞಾನಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವೇದಗಳ ಜ್ಞಾನಕಾಂಡವನ್ನು ಅವರು ಆದರದಿಂದಲೇ ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ ವರ್ಣಾಶ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ವೇದದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು

ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಗಹನವಾದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ, ಒಂದು ವೇಳೆ ಶರಣರು ಸಂಪೂರ್ಣ ವೇದ ವಿರೋಧಿಗಳಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ “ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ಮಂತ್ರ”ವನ್ನು ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ದೀಕ್ಷಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ “ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ” ವಿರೋಧಿಗಳಲ್ಲದಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರದ ಸಾಧನಾಂಗವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಬೌದ್ಧರು ಪಾಲೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಆವಿಷ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಆವಿಷ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮ ಹತ್ತಾರು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಂಡಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶರಣರು ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿರೋಧಿಗಳೂ ಅಲ್ಲ, ವೇದ ವಿರೋಧಿಗಳೂ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸುಸ್ಪಷ್ಟ.

